

KEO-10 Rasimus Johanna(UM)

19.05.2020
JULKINEN

Asia

Yhteinen tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja Alueiden komitealle - EU:n maailmanlaajuiset koronavirustoimet

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio ja ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Borrell julkaisivat 8.4.2020 yhteisen tiedonannon EU:n maailmanlaajuisista koronavirustoimista (JOIN(2020) 11 final). Tiedonannossa esitellään EU:n yhteinen lähestymistapa kumppanimaiden tueksi koronaviruspandemiaan vastaamisessa. EU-maiden kehitysministerit kävivät tiedonannosta ensimmäisen keskustelun 8.4. epävirallisessa videokokouksessaan. Komission esittämä ”Team Europe” -lähestymistapa sai laajaa tukea. Yhteisymmärrys vallitsi siitä, että erityishuomiota tulee osoittaa eniten tarvitseville maille erityisesti Afrikassa ja naapurustossa. EU:n neuvoston kehitystyöryhmä (CODEV) neuvottelee tiedonannosta päätelmät, jotka neuvosto hyväksyy kirjallisella menettelyllä.

Suomen kanta

Suomi tukee ehdotettua ”Team Europe” -lähestymistapaa. On tärkeää edistää kaikkia sellaisia toimia, jotka vahvistavat EU:ta ulkoisena toimijana ja jotka toteuttavat erityisesti EU:n globaalistrategian ja eurooppalaisen kehityspoliittisen konsensuksen politiikkatavoitteita.

EU:n ja jäsenmaiden tulee koordinoida toimiaan vaikuttavuuden ja näkyvyyden ja strategisen viestinnän vahvistamiseksi. On tärkeää viestittää EU:n toimista ja vahvuuksista selkeästi kumppanimaille sekä taistella disinformaatiota vastaan sekä tukea tietoon perustuvaa päätöksentekoa.

EU:n kehitysyhteistyön tulee osoittaa ja vahvistaa strategista kumppanuuttamme Afrikan kanssa. Koronavirusvasteessa on toimeenpantava aktiivisesti humanitaarisen avun, kehitysyhteistyön ja turvallisuuden jatkumoa humanitaarisia periaatteita kunnioittaen sekä tukemalla sosiaalista, taloudellista ja ekologista kestävyyttä.

EU:n tuki on rakennettava vahvalle monenkeskiselle yhteistyölle yhdessä keskeisten YK-järjestöjen, kehityspankkien ja kehitysrahoituslaitosten kanssa. G-7 ja G-20 -foorumit ovat EU:lle myös keskeisiä vaikuttamiskanavia. Erityisesti vasteen ensivaiheessa tulee hyödyntää jo olemassa olevia teknisen tuen välineitä asiantuntija-avun järjestämisessä kumppanimaille. Eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin tulevaisuutta koskevaa työtä ja keskustelua ei saa unohtaa, jotta saadaan varmistettua eri toimien synergiat ja vältettyä päällekkäisyydet.

Suomi tukee vahvasti komission pyrkimyksiä varmistaa, että EU-maiden tai kumppanimaiden kansalliset rajoitustoimet koronaviruspandemian ehkäisemiseksi tai hidastamiseksi eivät haittaa tai estä humanitaaristen ja terveydenhuollon työntekijöiden työtä ja avun perillepääsyä.

Suomi tukee vahvasti komission tavoitetta huomioida koronaviruksen vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon. Osana pandemian seurauksiin puuttumista on jatkettava taistelua sukupuolittunutta väkivaltaa ja perheväkivaltaa vastaan. On myös huomioitava naisten rooli terveydenhuollossa ja hoivatyössä sekä hauraampi taloudellinen asema. Tyttöjen koulunkäynnin jatkuminen on varmistettava eristystoimien päättymisen jälkeen. EU:n on edelleen edistettävä seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia.

Kansainvälinen kauppa on keskeinen kriisistä toipumisen väline. EU:n tulee hyödyntää kaikkia kauppa- ja investointivälineitään kestävien markkinoiden pitämiseksi avoimina. Kansainvälisen yhteisön on myös nopeasti etsittävä ratkaisuja kehitysmaiden pahenevaan velkakriisiin.

Kumppanimaissa on tuettava huoltovarmuutta ja terveydenhuollon varusteiden ja tarvikkeiden saatavuutta. Suomi tukee tavoitetta vahvistaa terveysjärjestelmiä ja varmistaa välttämättömien terveyspalveluiden sekä vesi-, sanitaatio- ja hygieniapalveluiden saatavuus. On tärkeää, että koronavirusrokotteet määritellään yleishyödyllisiksi hyödykkeiksi ja varmistetaan niiden saatavuus kaikkialla maailmassa. Kansainvälisen terveyssäännösten toimeenpano ja terveysuhkiin varautumisen vahvistaminen jo vasteen aikana ovat keskeisiä tulevan varautumisen ja resilienssin vahvistamisessa.

Pidemmällä tähtäimellä Team Europe -työ liittyy EU:n tulevaan ulkosuhderahoitukseen. Valtioneuvosto on linjannut Suomen kansalliset kannat komission ehdotukseen EU:n tulevaksi ulkosuhderahoitusjärjestelmäksi rahoituskaudelle 2021–2027 valtioneuvoston kirjelmässä U 88/2018 vp. sekä 31.3.2020 päivätyssä U-jatkokirjeessä UM2020-00263. Myös Team Europe -työssä Suomi tukee sellaisia ratkaisuja, jotka lisäävät EU:n ulkosuhderahoituksen yhtenäisyyttä, johdonmukaisuutta, joustavuutta ja tehokkuutta. Ulkosuhderahoituksen joustavuutta tulee ensisijaisesti kasvattaa välineitä yhdistämällä ja välineeseen sisältyvän ohjelmoimattoman rahoituksen riittävällä mitoituksella. Samalla on tärkeää noudattaa yleisesti hyvän varainhoidon periaatteita sekä turvata kehitysrahoituksen ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys. Suomi korostaa myös EU:n näkyvyyden parantamista ml. viestinnän keinoin.

Pandemia uhkaa kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamista, joten on varmistettava, että pitkän tähtäimen toimintastrategia on kestävä ja keskittyy edelleen ilmastotoimiin, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja nuorten koulutukseen ja työllisyyteen. Luonnon monimuotoisuuden kato ja laitton villieläinkauppa lisäävät erityisesti sellaisten tartuntatautien ja pandemioiden riskiä, joiden aiheuttajat voivat siirtyä eläimistä ihmisiin ja päinvastoin. EU:n tulevan kehitysyhteistyön ohjelmoinnissa (2021-2027) on vastattava koronaviruksen vaikutuksiin vahvistamalla terveydenhuoltojärjestelmiä, vesihuolto-, sanitaatio- sekä hygieniapalveluita, kestäviä ruokajärjestelmiä, luonnonvarojen kestävää käyttöä, yhteiskuntien kriisinkestävyttä sekä tukemalla talouden ja elinkeinoelämän elpymistä.

Pääasiallinen sisältö

Koronavirus on kehittynyt pandemiaksi, jolla on vaikutuksia yhteiskunnalliseen vakauteen ja turvallisuuteen. Historiallinen kriisi edellyttää nopeita ja koordinoituja maailmanlaajuisia toimia ihmisten suojelemiseksi, henkien pelastamiseksi ja taloudellisiin seurauksiin vastaamiseksi. Tarvitaan kansainvälistä solidaarisuutta ja johtajuutta. EU on maailman suurimpana avunantajana näiden toimien eturintamassa. EU on jo toteuttanut useita konkreettisia ja nopeita toimia kumppaneidensa tukemiseksi. On EU:n etujen mukaista osoittaa solidaarisuutta muulle maailmalle. Viruksen tuhoaminen EU:n sisällä edellyttää sen voittamista maailmanlaajuisesti. EU tukee kansainvälistä yhteistyötä ja monenvälisiä ratkaisuja tässä kriisissä.

EU:n maailmanlaajuisissa koronavirukseen liittyvissä toimissa otetaan huomioon EU:n itselleen asettamat ja edelleen voimassa olevat strategiset tavoitteet, jotka koskevat ympäristöä ja ilmastoa, kuten Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa on vahvistettu. Käynnissä oleva kriisi on muistutus siitä, että kestävä kehitys Agenda 2030:n ja Pariisin sopimuksen täytäntöönpano on edelleen ratkaisevan tärkeää, jotta maailma pystyisi paremmin reagoimaan tuleviin systeemiin häiriöihin.

EU:n toimissa noudatetaan Team Europe -lähestymistapaa, johon osallistuvat kaikki EU:n toimielimet, ja siinä yhdistetään EU:n jäsenvaltioiden ja rahoituslaitosten, erityisesti Euroopan investointipankin (EIP) ja Euroopan jälleerakennus- ja kehitys pankin (EBRD), mobilisoimat varat. EU keskittyy tuessaan viruksen pahimmin koettelemiin maihin, joissa terveyteen liittyvän tuen tarve on suurin. EU edistää edelleen perusarvojaan kuten hyvää hallintoa, ihmisoikeuksia, oikeusvaltiota, sukupuolten tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä, ihmisarvoisia työoloja sekä humanitaarisia periaatteita. Pandemian hillitsemisen edellyttämät poikkeustoimet eivät saa johtaa lipsumiseen avoimien ja demokraattisten yhteiskuntien perusarvoista ja -periaatteista. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi EU-instituutiot kohdentavat uudelleen olemassa olevista varoistaan kumppanimailleen yli 15,6 miljardia euroa taloudellista tukea.

Tiedonannossa esitellään neljälle pilarille rakentuva Team Europe -lähestymistapa:

1. **Team Europe -prioriteetit:** i) hätäapu välittömässä terveyskriisissä ja humanitaariset tarpeet; ii) terveys-, vesi- ja sanitaatiojärjestelmien sekä kumppaneiden tutkimusvalmiuksien vahvistaminen; iii) sosiaalsiin ja taloudellisiin seurauksiin puuttuminen.

- i) Pandemia lisää humanitaarisia tarpeita erityisesti niiden parissa, jotka jo muutenkin kärsivät kriiseistä ja konflikteista. Keskeisinä haasteina ovat terveydenhuollon suojarusteiden saatavuus sekä terveyspalvelujen ja vesi-, saniteetti- ja hygieniapalvelujen (WASH) varmistaminen kotiseudultaan pakenemaan joutuneille ja kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleville ihmisille. EU vastaa näihin haasteisiin tukemalla WHO:n strategista valmius- ja toimintasuunnitelmaa (*Strategic Preparedness and Response Plan*), YK:n 25. maaliskuuta 2020 julkaisemaa maailmanlaajuisia humanitaarista vastesuunnitelmaa ja hätäapuvetoomusta (*Global Humanitarian Response Plan*) sekä Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun kansainvälisen liikkeen 26. maaliskuuta 2020 julkaisemaa vetoomusta.

EU pyrkii tukemaan henkilönsuojainten ja terveydenhuollon tarvikkeiden tuotannon lisäämistä ja innovatiivisia ratkaisuja Euroopassa. EU tukee kumppanimaita pyrkimällä varmistamaan elintarvikkeiden ja veden riittävä tarjonta, auttamalla sairaalajätteiden käsittelyssä ja laajentamalla tartuntatauteja koskeva EU:n nopea hälytysjärjestelmä (European rapid alert system for communicable diseases) koskemaan myös Länsi-Balkanin maita.

- ii) Terveys- ja vesijärjestelmien osalta EU tukee kumppanimaita kestävien ja nopeiden terveysjärjestelmien ja sosiaalisen suojelun järjestelmien kehittämisessä sekä kansainvälisen terveyssäännösten täytäntöönpanossa. EU aikoo tukea hallituksia kansalaisviestinnän vahvistamisessa. EU tukee maailmanlaajuisia aloitteita, kuten maailmanlaajuisia terveysrahastoa aidsin, tuberkuloosin ja malarian torjumiseksi (Global Fund), rokoteallianssi GAVI:a ja epidemioiden torjuntaa edistävää kansainvälistä yhteenliittymää (CEPI).
- iii) Taloudellisten ja yhteiskunnallisten seurauksien osalta EU:n tavoitteena on tukea työntekijöitä työpaikoilla ja edistää terveyspalvelujen saatavuutta. Kumppanimaiden hallituksia tuetaan tarjoamalla teknistä apua, budjettitukea ja tarvittaessa rahoitusta

edullisin ehdoin Maailmanpankin ja IMF:n rahoituksen täydentämiseksi. Maksutasekriisissä olevien Länsi-Balkanin ja naapurimaiden auttamiseksi voidaan mobilisoida makrotalouden tukiväline IMF:n tuen kanssa. Pk-yrityksiä tuetaan takauksilla, likviditeetillä ja teknisellä avulla. Euroopan kestävän kehityksen rahaston (EKKR) takauksia suunnataan uudelleen mikroyrityksille ja pk-yrityksille myönnettäviin lainoihin liittyvään lyhyen aikavälin riskinjakoon. Komissio suhtautuu myönteisesti pankkialan koordinoitua aloitteen eli ns. Wienin aloitteen uudelleenaktivointiin. Euroopan investointipankin lainoja on mahdollista myöntää erityisesti terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden hankintaa varten.

2. **Team Europe –rahoituspaketit** kootaan koordinoitusti kutakin kumppanimaata varten Euroopan investointipankin, Euroopan jälleensuunnittelun ja kehityspankin, Euroopan kehitysrahoituslaitosten, jäsenvaltioiden kehitysvirastojen ja teknisen avun tarjoajien sekä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa. EU-instituutioiden tuen osuus on 15,6 miljardia euroa.
3. **Maailmanlaajuinen valmius:** tuetaan maailmanlaajuisista epidemiavalmiuksien seurantaelintä (Global Preparedness Monitoring Board), joka on asettanut varainhankintatavoitteeksi 7,5 miljardia euroa. Komissio oli järjestämässä varainhankintatilaisuutta 4.5., jossa komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen toimi puheenjohtajana. Yhteensä 7,4 miljardia euroa saatiin kerättyä. Varoilla on tarkoitus kehittää laajasti koronaviruksen diagnosoimismenetelmiä, hoitoja ja rokotteita, varmistaa suojavarusteiden toimitukset terveydenhoitoalalle sekä tukea WHO:ta haavoittuvimpiin maihin kohdistettujen toimien koordinoinnissa ja priorisoinnissa.
4. **Koordinointi ja monenkeskisyys:** hyödynnetään EU:n asemaa maailmanlaajuisena toimijana ja kansainvälisen avustusjärjestelmän rahoittajana koordinoitujen toimien edistämiseksi erityisesti G7- ja G20-ryhmissä sekä YK:ssa. Tavoitteena on edistää koordinoitua ja lisätä EU:n kumppanimaille antaman tuen näkyvyyttä. EU ja sen jäsenvaltiot jatkavat työtä myös Afrikan unionin (AU) kanssa uudistetun EU–Afrikka-strategian parissa syksyllä pidettävää AU:n ja EU:n huippukokousta silmällä pitäen.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT artikla 208 ja 209. Tiedonanto ei koske lainsäädäntöaloitetta. Neuvosto hyväksyyneen tiedonannosta päätelmät kirjallisella menettelyllä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin kehitysvaliokunta (DEVE) keskusteli 21.4. EU:n tuesta kumppanimaille COVID-19 -taistelussa kansainvälisistä kumppanuuksista vastaavan komissaari Urpilaisen ja kriisinhallinnasta vastaavan komissaari Lenarčin kanssa. Valiokunta tuki täysin kaikkia EU-instituutioiden toimia EU-koordinaation hyväksi. Europarlamentaarikot kuitenkin korostivat, että EU:n on osoitettava globaali johtoroolinsa ja vahvistettava kansainvälistä solidaarisuutta kumppanimaille ja erityisesti Afrikalle pandemiaan vastaamisessa.

Kansallinen valmistelu

Ulkosuhdejaoston kirjallinen käsittely 11.-13.5.2020

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannolla ei ole varsinaisia taloudellisia vaikutuksia, koska se ei sisällä lainsäädäntöehdotuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

JOIN(2020) 11 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Lähetystöneuvos Katja Ahlfors, UM/KEO-10 p. 050 571 7313
Lähetystöneuvos Terhi Bunders, UM/EUR-20 p. 050 329 8291
Lähetystöneuvos Maria Forslund, UM/KEO-90, p. 050 416 7823
Lähetystöneuvos Tanja Grén, UM/KEO-90, p. 050 408 6013
Opetusneuvos Johanna Hulkko, OKM/kv-sihteeristö, p. 050 337 0746
Lähetystöneuvos Saija Nurminen, UM/KEO-10, p. 050 436 7492
Asiantuntija Elisa Palminen, STM/kv-yksikkö, p. 050 515 0932
Tarkastaja Johanna Rasimus, UM/KEO-10, p. 050 5986437
Johtava asiantuntija Antti Rautavaara, MMM, p. 050 331 6172
Neuvotteleva virkamies Anna Santala, MMM, p. 040 827 4007
Lähetystöneuvos Pilvi Taipale, UM/KEO-70 p. 050 563 9424
Asiantuntija Eerikki Vainio, UM/EUR-40 p. 050 436 1598
Neuvotteleva virkamies Saija Vuola, YM p. 050 306 1288
Ulkoasiainneuvos Jan Wahlberg, UM/KEO-90 p. 050 567 7090

EUTORI-tunnus

EU/2020/0829

Liitteet**Viite**

Asiasanat	Agenda 2030 kehitys, kehitysrahoitus, kehitysyhteistyö, koronavirukset, humanitaarinen apu
Hoitaa	STM, UM, VM
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, PLM, SM, TEM, VNK, VTV, YM
